

II змз. БА 9384

Голас Радзімы

№ 1 (1675)
8 студзеня 1981 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Будзь суха рыпець маразы —
Быццам снег хто навошчыць
лад вечар...
І для санак крутых палазы
Парыць дзед,
як той кухар,
у печы.

Распусціў на грудзях бараду
І ў дугу гне гарачыя плахі...
Калылы —
звонкі клён,
Палазы —
гнуткі дуб...
Аж дуброваю ў хаце запахла.

Вяззе —
з вязу,
Аглоблі — з бяроз...
Мчацца сані
папямі,
лясамі...
І ў маторым,
закручаны век
я зьбірог
Чысціню вашу,
звонкія сані.

Сымон БЛАТУН

Новы год у калгасе «Чырвоная змена» Любанскага раёна. (Рэпартаж «На святочны агеньчык» змешчаны на 5-й стар.).

«ПАРТРЭТ» РЭСПУБЛІКІ

[«Праграма, якая
стала жыццём»]
стар. 3

ГАНАРЫМСЯ ТЫМ, ШТО НАЛЕЖЫМ ДА ГЭТАГА НАРОДА

[«Ад шчырага сэрца,
ад усёй душы»]
стар. 4

ПЕРШАКРЫНІЦАЙ НАВУКОВА-ДА- СЛЕДЧАЙ ПРАЦЫ ЯХІМА КАРСКА- ГА БЫЎ ФАЛЬКЛОР

[«Заснавальнік беларускай
філалогіі»]
стар. 6

НАВАГОДНЯЕ ВІНШАВАННЕ САВЕЦКАМУ НАРОДУ

Выступленне Л. І. БРЭЖНЕВА

Па Цэнтральнаму тэлебачанню і Усесаюзнаму радыё

Дарагія таварышы, сябры!
Крамлёўскія куранты адлічваюць апошнія мінуцы 1980 года. Адыходзячы год увабраў у сябе многае: былі ў ім цяжкасці і засмучэнні, былі і поспехі і радасці. Але праводзім мы яго з добрым пачуццём.

У год слаўнага ленынскага юбілею савецкія людзі папрацавалі самааддана і натхнёна. У гэтай пяцігодцы зроблены новы буйны крок у развіцці эканомікі. Павысіўся дабрабыт народа. Больш чым 50 мільёнаў чалавек справілі наваселле. Атрымала далейшае развіццё сацыялістычная дэмакратыя. Адзінай дружнай сям'ёй жывуць народы Савецкага Саюза. На належным узроўні падтрымліваецца наша абароназдольнасць.

Сардэчнае дзякуй усім, хто працуе на заводах і фабрыках, нафтавых промыслах, на транспарце, на палях і фермах, узводзіць дамы, пракладае магістралі, будзе электрастанцыі, хто стварае духоўныя каштоўнасці, вучыць і вхоўвае дзя-

цей, ахоўвае здароўе людзей, упрыгожвае іх быт — усім, хто працуе свядома і плённа на карысць сацыялістычнай Радзімы.

У абстаноўцы высокага палітычнага і працоўнага ўздыму краіна рыхтуецца да XXVI з'езда КПСС. Гэта паказвае ход абмеркавання праекта Асноўных напрамкаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на будучую пяцігодку і на перыяд да 1990 года. Асаблівае значэнне надаецца паскарэнню навукова-тэхнічнага прагрэсу, павышэнню эфектыўнасці вытворчасці, вырашэнню харчовай праблемы, павелічэнню выпуску тавараў народнага спажывання, жыллёваму будаўніцтву.

З поўнай падставай мы заяўляем: народ і партыя адзіныя. У гэтым непарушным адзінстве — залог новых поспехаў у нашай барацьбе за камунізм. Савецкі народ аднадушна адабрае і гора падытрымлівае ленынскую ўнутраную і знешнюю палітыку Камуністычнай

партыі і Савецкай дзяржавы. Знешняя палітыка Савецкага Саюза мае на ўвазе ясныя і высякародныя мэты. Мы хочам міру для ўсіх народаў. Наша адданасць ідэалам свабоды, справядлівасці і прагрэсу непакідае. Савецкі Саюз рашуча выступае за разрадку, за ўмацаванне супрацоўніцтва і гаворыць цвёрдае «не» гонцы ўзбраенняў, ускладненням і канфліктам, якія выклікаюцца імперыялістычнай палітыкай.

У Савецкага Саюза многа добрых сяброў у свеце. Напярэдадні Новага года мы выказваем самыя лепшыя пажаданні працоўным краін сацыялізму, камуністычным, рабочым, нацыянальна-дэмакратычным партыям, усім барацьбітам супраць імперыялізму, рэакцыі і вайны.

Ад імя Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР і Савета Міністраў СССР сардэчна віншую з Новым годам гераі-

ны савецкія рабочыя клас, слаўнае калгаснае сялянства, народную інтэлігенцыю!

Моцнага вам здароўя, добрага настрою, поспехаў у працы, вучобе, творчасці!

Навагодняе прывітанне ветэранам рэвалюцыі, вайны і працы, глыбокае вам падзяка і ўдзячнасць Радзімы!

Ад усёй душы жадаю шчасця і радасці савецкім жанчынам!

Гарачыя віншаванні цудоўнай савецкай моладзі, доблесным воінам Арміі і Флоту!

Найлепшыя пажаданні ўсім, хто ў навагоднюю ноч нясе працоўную вахту адзінаццатай пяцігодкі, пільна ахоўвае свяшчэнныя рубяжы Краіны Савецкай, працуе ўдалечыні ад роднай зямлі.

Няхай у кожным доме, у кожнай сям'і заўсёды будзе шчасце і згода!

З Новым годам, дарагія таварышы!

З новым шчасцем!

надзеі * людзі * факты

ПАСТАНОВА ЦК КП БЕЛАРУСІ І САВЕТА МІНІСТРАЎ БССР

Прынята пастанова Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі і Савета Міністраў Беларускай ССР, якія разгледзелі прадастаўленне Камітэта па Дзяржаўных прэміях БССР у галіне навукі і тэхнікі і Белсаўпрофа, аб прысуджэнні дзяржаўных прэміяў БССР 1980 года вялікай групе навуковых супрацоўнікаў, кіраўнікам прадпрыемстваў, перадавікам сацыялістычнага саборніцтва. Сярод лаўрэатаў член-карэспандэнт Акадэміі навук БССР Г. Гурыновіч, кандыдат тэхнічных навук, генеральны дырэктар вытворча-тэхнічнага аб'яднання «Аўтатранстэхніка» М. Інцякоў, ткачыха Магілёўскай сукаткацкай фабрыкі імя 50-годдзя Беларускай ССР І. Батвянкова і многія іншыя.

У НОВЫ МІКРАРАЁН

Напярэдадні Новага года ў Мінску па трыццаць дзевяці маршрутаў тралейбуснаму маршруту адправіліся пасажыры з Ленынскага праспекта ў новы мікрараён Паўднёвы Запад. Да гэтага часу адзін з буйнейшых і хуткарастучых мікрараёнаў, дзе цяпер пражывае ўжо каля сарака тысяч мінчан, быў звязаны з цэнтрам горада толькі аўтобусным транспартам. 30 снежня вадзіцель Ніна Марозава павяла першы тралейбус па новай лініі працягласцю 16 кіламетраў. Неўзабаве ўвядзе ў строй яшчэ адзін тралейбусны маршрут, які звяжа Паўднёвы Запад з вуліцай Кульман і Камароўскім рынкам. У мінулай пяцігодцы электратранспарт Мінска развіваўся паскоранымі тэмпамі. Пабудавана 115,9 кіламетра тралейбусных ліній, а колькасць машын павялічылася да 741.

ПА ЗАКАЗАХ ЗАМЕЖНЫХ ФІРМ

Чэрвеньскі лясгас трэці год пастаўляе драўніну ў Фінляндыю. У адзінаццатай пяцігодцы такія выгадныя ўзаемасувязі будуць значна расшыраны.

Павысілася цікавасць да прадукцыі цэха шырэпажыўнага лясгаса і ў некаторых італьянскіх фірм. Ад іх паступіў заказ на пастаўку піламатэрыялаў. Цэх лясгаса адправіў італьянскім спажыўцам першую партыю прадукцыі.

Чайныя і кафейныя сервізы, сталовыя наборы, талеркі, дэкарэтыўныя бляды, вазы — усяго 150 назваў посуду арыгінальнай формы і прыгожых малюнкаў вырабляецца на Мінскім фарфаравым заводзе. А сёлета выпуск яго павялічыцца яшчэ на дваццаць працэнтаў.

НА ЗДЫМКУ: жывапісец мастацкай лабараторыі завода К. СЛЕСАРАВА дэманструе новы сталовы набор.

Лукомльская ДРЭС — адна з самых эканамічных цэплавых электрастанцый краіны. За апошнія пяць гадоў тут вырабавана звыш 400 мільёнаў кілават-гадзін электраэнергіі на эканомным умоўным паліве. Гэта дасягнута дзякуючы высокай механізацыі эксплуатаемага абсталявання, рацыяналізатарскім прапановам наватараў станцыі.

НА ЗДЫМКУ: машынная зала Лукомльскай ДРЭС.

АРШАНСКІ ЮБІЛЯР

Бадай у любой сям'і сустрэнеш сёння вырабы Аршанскага льнокамбіната, якому на даўна споўнілася 50 гадоў.

Працоўная біяграфія Аршанскага льнокамбіната пачыналася ў 1930 годзе, калі паблізу Оршы ўступіла ў строй невялікая льночасальная фабрыка, што выпускала на працягу многіх наступных год мешкавіну. Сёння ж тут вырабляецца звыш 2,5 тысячы відаў палотнаў: касцюмна-сукеначныя і парц'ерныя тканіны, пакрываваля, розных колераў ручнікі, дэкарэтыўныя і сталовыя абрусы, пасцельная бялізна і іншыя вырабы.

Горадам у горадзе называюць сёння адзін з прыгажэйшых раёнаў Оршы — пасёлак тэкстыльчыкаў. Яго жылы фонд перавысіў ужо 200 тысяч квадратных метраў. Тут ёсць Палац культуры, народны тэатр, пяць бібліятэк, прафілакторый, гандлёвы цэнтр, фізкультурна-спартыўны комплекс, плавальны басейн. У пасёлку пабудаваны 14 ясляў-садоў, дзіцячы Палац культуры, чатыры агульнаадукацыйныя, музычныя і дзіцяча-юнацкая спартыўная школы, піянерскі лагер.

ГАРНЯКОЎ АХОЎВАЮЦЬ СЕЙСМОЛАГІ

Ахова бяспекі працы гарнякоў вытворчага аб'яднання «Беларуськалій» стане асноўнай «прафесіяй» сейсмічнай станцыі, якая ствараецца ў адной з шахт паблізу горада Салігорска. Прыборы, устаноўлены на глыбіні 700 метраў, поўнаасоўна ахоўваюць ад паверхневых шумаў, свечасова ўлоўваюць найменшыя ваганні глебы. Прааналізаваўшы іх сігналы з дапамогай электронных канструкцый, вучоныя атрымаюць важнейшыя даныя для папярэджання звычайна сільвініту аб магчымай небяспецы —

зрушэнні парод або землетрасенні. Унікальная падземная станцыя ў Салігорску акажа адначасова і істотную дапамогу вучоным у галіне аховы навакольнага асяроддзя і ўдасканаленні метадаў прагназавання з'яў прыроды. Сетка геафізічных станцый у рэспубліцы цяпер расшыраецца. Ужо чуйна праслухоўваецца «пульс» Зямлі ў Плесчаніцах і на возеры Нарач. З'явіцца такая станцыя і на Браслаўскіх азёрах. Іменна адносна сейсмічны «спакой» рэгіёна зрабіў Беларусь своеасаблівым эталонным раёнам у адзінай агульнасаюзнай праграме па даследаванню і прадказанню тэктанічных з'яў.

КАЛЯ ЛЮБЕНСКАГА ВОЗЕРА

Першы дом, які паклаў пачатак забудове яшчэ аднаго мікрараёна ў Гомелі, прыняў навасёлаў. Новы мікрараён размешчаны на гідранаміўных тэрыторыях ракі Сож у паўднёва-заходнім сектары горада. Яго планіроўвальную структуру вызначаюць тры групы 9—12-павярховых жылых дамоў у комплексе з аб'ектамі культурна-бытавога і камунальнага абслугоўвання. У кожнай з гэтых груп размешчана дзіцячыя яслі-сад на 280 месцаў, а з усходняга боку мікрараёна на беразе возера будзе ўзведзена школа на паўтары тысячы вучняў.

Уезд у мікрараён з боку вуліцы Б. Хмяльніцкага ўпрыгожаць тры 12-павярховыя жылыя дамы, звязаныя паміж сабой «стужкай», у якой размешчана кафэ на 120 пасадачных месцаў, аддзяленне сувязі, ашчадная каса, фатаграфія. Пешаходныя алеі ўнутры мікрараёна карацейшым шляхам звяжуць яго жыхароў з прыпынкамі грамадскага транспарту і аб'ектамі абслугоўвання. Любенскае возера будзе расшырана, паглыблена, яго берагі апраўдана ў бетон.

1-га студзеня нацыянальнае свята беларускага народа — дзень абвяшчэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Гэта гістарычная падзея адбылася шэсцьдзесят адзін год назад. З таго часу, святкуючы Новы год, мы адзначаем разам і дзень нараджэння нашай рэспублікі. І кожны раз прыкмячам нешта новае, прывабнае ў яе абліччы, што дае нам падставу ганарыцца сваім краем, працай нашага таленавітага і мужнага народа.

— *Першае пытанне, Аляксандр Нікіфаравіч: пяць гадоў — гэта многа ці мала?*

— Ну, як сказаць... Для гісторыі, якая вядзе лік на стагоддзі, — безумоўна мала. Для нас жа, хто жыве ў канкрэтных час, — відаць, ня мала. Асабліва, калі меркаваць па тым, якімі здзяйсненнямі напоўнены гэты гады.

— *Сапраўды, у Беларусі за пяцігодку зроблена вельмі многа, і я б хацеў зараз пагаварыць аб гэтым. Напрыклад, чалавек, які пабываў у нашай рэспубліцы ў пачатку пяцігодкі і прыедзе цяпер, знойдзе значныя перамены. Што перш за ўсё кідаецца ў вочы?*

— Відаць, гэта перш за ўсё знешнія змены ў «партрэце» рэспублікі. Новыя вуліцы ў гарадах і новыя калгасныя пасёлкі накіраваны на гарадскіх, новыя магутныя прадпрыемствы і цэхі, якія дапоўнілі і без таго насычанае індустрыяльнае аблічча рэспублікі. Магчыма, не кожны ведае, што нацыянальны даход рэспублікі — а гэта ж галоўны паказчык — узрос за пяцігодку на 28 працэнтаў. Але кожны адчуе гэта, даведаўшыся, што ў нас з'явілася больш за сорак буйных прамысловых прадпрыемстваў, якія не толькі значна змянілі аблічча рэспублікі, але і занялі вядучыя месцы ў адпаведных галінах краіны.

— *Аляксандр Нікіфаравіч, я хацеў бы задаць такое пытанне. Я разумею, што ўсе пяцігодкі ў нечым падобныя адна на адну і што ўсе яны чымсьці адрозніваюцца адна ад адной. У чым вы бачыце своеасаблівае «партрэта» дзесяці пяцігодкі? У дастасаванні да рэспублікі, вядома.*

— Пытанне не з простых... Пачнем, бадай, з таго, што дзесяці пяцігодка была пяцігодкай эфектыўнасці і якасці, якая дасягнула праз навукова-тэхнічны прагрэс, навукова-тэхнічную рэвалюцыю. Калі ж яшчэ карацей — праз навуку. Іменна навука і магутная навуковая база ва ўсім — навука ў тэарэтычным і ў прыкладным значэнні — той «штырх», які адрознівае сёлетаю пяцігодку ад усіх папярэдніх. Навука прымусіла нас (і дапамагла нам!) удасканаліць арганізацыйныя формы кіравання народнай гаспадаркай, прымусіла (і зноў жа — дапамагла!) ад ідэі спецыялізацыі і канцэнтрацыі вытворчасці перайсці да справы. Цяпер вытворчыя аб'яднанні выпускаюць амаль палавіну ўсёй прамысловай прадукцыі рэспублікі — аўтамабілі, трактары, аўтаматычныя лініі, металарэзныя станкі, сіласаўборачныя камбайны, мінеральныя ўгнаенні, халадзільнікі, тэлевізары, мэбля.

З пачатку пяцігодкі ў новых умовах вытворча-гаспадарчай дзейнасці, прадкватаных навукай, працуюць і калектывы двух вядучых будаўнічых міністэрстваў рэспублікі — Мінпрамбуду і Мінмантаспецбуду. Сёння навуковыя ўстановы рэспублікі ўдзельнічаюць у рэалізацыі 66 праграм, звязаных з вырашэннем важнейшых навукова-тэхнічных праблем краіны, і яшчэ 60 праграм, прызначаных «для рэспублікі».

— *Слова «праграма» гучыць крыху абстрактна...*

— Што ж, расшыфруем. Праграма — гэта дакладны план дзейнасці, гэта злучэнне намаганняў многіх арганізацый і многіх навуковых цэнтраў і лабараторый. Словам, гэта іменна праграма складаных спраў, якія маюць акую-небудзь канкрэтную, важную для грамадства мэту. Якія вынікі

праграм? Пры іх рэалізацыі мы атрымалі 70 працэнтаў агульнага прыросту прадукцыйнасці працы ў прамысловасці. А гэта раўназначна таму, як калі б мы выслабнілі працу 150 тысяч чалавек. Ну і не лішне адзначыць: мы атрымалі дадаткова прыбытку 500 мільёнаў рублёў. Вось вам уклад навукі ў пяцігодку! Гэта канкрэтна?

— *Зусім.*

— Тады пойдзем далей па шляху канкрэтызацыі, бо, як я разумею, я павінен даказаць чытачам, што іменна навука вызначала партрэт нашай цяперашняй пяцігодкі. У апошнія гады склаліся спрыяль-

ныя творчыя і падкрэсліваныя эфектыўныя сувязі з прамысловымі прадпрыемствамі ў Акадэміі навук БССР, Беларускаму ўніверсітэту, політэхнічнаму, радыётэхнічнаму, тэхналагічнаму і многім іншым інстытутаў. Новыя спосабы намянення ахоўных палімерных пакрыццяў і новая тэхніка для гэтага (іх прапанаваў Інстытут механікі металапалімерных сістэм) штогод эканоміць народнай гаспадарцы амаль 2,5 мільёна рублёў. Эканамічны эффект ад выкарыстання апаратаў, створаных групай вучоных тэхналагічнага інстытута, складае 3,5 мільёна рублёў. За апошнія чатыры з палавінай гады (звярніце ўвагу — я называю толькі цяперашнюю пяцігодку!) супрацоўнікі Інстытута фізікі Акадэміі навук БССР атрымалі 426 аўтарскіх пасведчанняў на вынаходствы. Толькі ў мінулым годзе эканамічны эффект ад укаранення навуковых распрацовак інстытута склаў 8,5 мільёна рублёў...

— *Да гэтага часу мы гаварылі толькі аб вучоных, аб «вялікай навуцы». А рэалізуюць і ствараюць навуковую думку не толькі вучоныя — дзесяткі, сотні тысяч людзей.*

— Я б сказаў так: сотні тысяч кулібінных. Ведаецца, які эффект ад творчасці нашых вынаходнікаў і рацыяналізатараў толькі за чатыры з палавінай гады пяцігодкі? Амаль мільярд рублёў!

— *Цяпер я хачу прадоўжыць думку аб тым, што іменна навука, навуковасць планай, рашэнняў, якія прымаюцца ў рэспубліцы, вызначылі аблічча пяцігодкі. У сувязі з гэтым такое пытанне: цяпер не толькі ў нашай краіне, але і ва ўсім свеце вельмі востра стаіць праблема якасці прадукцыі. Ці зрабіла ўплыў навука на яе вырашэнне ў Беларусі?*

— Безумоўна! Не магу сказаць, што ўсе пытанні, звязаныя з якасцю, ужо вырашаны, але к канцу 1980 года выпуск прадукцыі з дзяржаўным Знакам якасці дасягнуў амаль чацвёртай часткі ў агульным аб'ёме вытворчасці, у некаторых жа галінах гэты паказчык яшчэ вышэйшы. Значыць, скажам так: праблема вырашана

Звычайна замежныя беларусы, якія ўпершыню пасля дзесяткаў гадоў разлукі прыязджаюць на Радзіму, не пазнаюць ні гарадоў, ні вёсак, ні людзей: так непазнавальна змяніўся колішні край галечы, хвароб і цемры. Тыя ж, хто бывае часцей у нас у гасцях, дзівяцца, як хутка мы расцём і ўладкоўваем сваё жыццё, адзначаюць няспыннае развіццё нашага грамадства.

ўжо на чвэрць! Добры прыклад у гэтым сэнсе паказваюць прадпрыемствы Мінска, дзе выпуск прадукцыі вышэйшай катэгорыі якасці дасягнуў 36,7 працэнтаў...

— *Пакуль што, Аляксандр Нікіфаравіч, гутарка ішла аб уплыве або, дакладней, аб зліцці навукі і прамысловай вытворчасці. «Партрэт» пяцігодкі, відаць, не будзе поўным, калі не сказаць аб тым, як узаемадзейнічаюць навука і сельскагаспадарчая вытворчасць...*

— Так, сельская гаспадарка, як і прамысловасць, на сучасным этапе немагчыма без навукі, без глыбокіх навуковых

ПРАГРАМА, ЯКАЯ СТАЛА ЖЫЦЦЁМ

даследаванняў і адладжанага механізму, укаранення тэорыі ў практыку. Нашы вучоныя-аграрнікі стварылі сарты азімага жыта і пшаніцы з ураджайнасцю 60—65 цэнтнераў і ячменю — да 80 цэнтнераў з гектара. Выведзены высокаўраджайныя сарты бульбы на безвіруснай аснове. Але гэта, так сказаць, дэталі... Галоўнае ж тут — укараненне навуковых асноў кіравання сельскагаспадарчай вытворчасцю, паглыбленне спецыялізацыі і канцэнтрацыі, развіццё міжгаспадарчай кааперацыі і аграрна-прамысловай інтэграцыі. Вось навуковы, пацверджаны практыкай шлях.

— *І які ж вынік гэтай работы?*

— Добры. Буйныя механізаваныя фермы і комплексы сёння вырабляюць каля трэці ўсяго малака і больш трэці ўсёй свініны.

— *Вядома, што Беларусь — гэта балоты, цяжка зямлі...*

— Так, гэта вядома. Наша зямля патрабуе асаблівай да сябе ўвагі, асабліва намаганняў. І, як вы разумеете, прыкладзена іх было ня мала. Дастаткова зазірнуць сёння ў Палессе — у краі некалі непраходных балот і лясоў сёння выраслі прыгожыя новыя пасёлкі, буйныя жывёлагадоўчыя комплексы і кормпрадпрыемствы. На гэтай падставе змянілася ўсё аблічча жыцця, працы і быту жыхароў Палесся.

Чатыры гады надвор'е не пеціла нас, і ўсё ж сярэднегадавае ўраджайнасць збожжавых склала 22,6 цэнтнера з гектара. Узраслі валавыя зборы бульбы. Павялічылася вытворчасць цукровых буракоў, гародніны, пладоў і ягад. Пагаляе буйной рагатай жывёлы і птушак у грамадскім сектары таксама павялічылася. Прадукцыйнасць працы ў сельскай гаспадарцы вырасла на 25,7 працэнта.

Адпаведна з гэтым узрасла і аплата працы калгаснікаў. Істотна змянілася аблічча традыцыйнай вёскі. У шэрагу гаспадарак вядзецца комплекснае эксперыментальна-паказальнае будаўніцтва.

— *Вядома, што не толькі чалавек будзе дом, але і дом*

у пэўным сэнсе «будуе» чалавека, уздзейнічаючы на яго свайай архітэктурай, інтэр'ерым, зручнасцямі. Не адразу, вядома. Паступова, гадамі, нават дзесяцігоддзямі... Дык вось, калі зыходзіць з гэтага тэзіса, якога чалавека сфарміравала і фарміруе сучасная вёска?

— Адказаць на такое пытанне няцяжка. Вы ж самі казалі, што дом «будуе» чалавека дзесяцігоддзямі. Што ж датычыць сённяшняга дня... Ну, вось, напрыклад, колькасць спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй толькі за чатыры гады пяцігодкі ўзрасла ў вёсцы на трэць і складае цяпер у ся-

емныя лічбы. Рэальныя даходы на душу насельніцтва павялічыліся на 20 працэнтаў. Кожны год у рэспубліцы ўводзіцца ў строй звыш чатырох мільёнаў квадратных метраў жылля. Гэта значыць, што за пяцігодку палепшылі жыллёвыя ўмовы амаль два мільёны чалавек. У вялікіх аб'ёмах вядзецца будаўніцтва бальніц, агульнаадукацыйных школ, дзіцячых дашкольных устаноў.

— *Ці магу я, Аляксандр Нікіфаравіч, задаць цяпер «непрыемнае пытанне»? Ці ўсё зроблена, што намячалася зрабіць за пяцігодку? І калі не ўсё, то чаму?*

— У пытанні адчуваецца і характар адказу. Вядома ж, зроблена не ўсё і не зусім так, як намячалася! Чатыры гады з пяці былі вельмі неспрыяльнымі для сельскай гаспадаркі. Таму, нягледзячы на самаадданую працу земляробаў, не ўдалося поўнасцю выканаць заданні пяцігодкі па вытворчасці і продажу дзяржавае збожжа, гародніны, льна-валакна, мяса.

Недабор прадукцыі ў сельскай гаспадарцы, натуральна, адмоўна адбіўся на рабоце перапрацоўваючых галін прамысловасці. Ёсць нявырашаныя праблемы і ў капітальным будаўніцтве.

— *Вы як Старшыня Савета Міністраў рэспублікі ведаеце, якой будзе адзінаццатая пяцігодка Беларусі.*

— Вядома. Нядаўна апублікаваны праект «Асноўных напрамкаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на 1981—1985 гады і на перыяд да 1990 года». Таму сёння зусім выразна ўяўляюцца контуры будучага пяцігадовага плана нашай рэспублікі. Так, валавы грамадскі прадукт павялічыцца на 23, а нацыянальны даход — на 24 працэнта. Прадугледжваецца далейшае дынамічнае развіццё індустрыі, найбольш высокімі тэмпамі будучы развівацца машынабудаванне, металапрацоўка, хімічная, нафтахімічная, радыётэхнічная, электронная і прыборабудавальная прамысловасць. Будучы ажыццёлены меры, што забяспечаюць больш поўную перапрацоўку мясцовай сыравіны, стварэнне міжгаліновых вытворчых і якія дапаўняюць існуючы комплекс. У аўтамабілебудаванні прадугледжана стварэнне новай двухвосевай і трохвосевай грузавыя аўтамабілі і аўтапаязды, аўтасамазвалы і самазвальныя аўтапаязды з асабліва вялікай (110—240 тон) грузападымальнасцю.

Узрастуць аб'ёмы валавой прадукцыі сельскай гаспадаркі. Вядучымі галінамі тут перапаняваць мясцавую малочна-мясную жывёлагадоўля і свінагадоўля.

Увойдуць у строй пераробны металургічны завод, першы чэргі Мінскага метрапалітэна і аэрапорт «Мінск-2». Будучы ажыццёлены рэканструкцыя і расшырэнне цэлага шэрагу дзеючых прадпрыемстваў. Значныя сродкі будучы накіраваны на будаўніцтва аўтамабільных дарог.

Такія каротка перспектывы рэспублікі ў адзінаццатой пяцігодцы. Яны адкрываюць новы этап у сацыяльна-эканамічным і духоўным развіцці Беларусі. І няма ніякага сумнення ў тым, што працоўныя рэспублікі пройдуць яго дастойна і з гонарам.

— *Дзякуй, Аляксандр Нікіфаравіч за гутарку.*

— *Перадайце самыя добрыя пажаданні тым, хто яе будзе чытаць.*

Інтэрв'ю ўзяў
М. МАТУКОУСКІ.

ШЧАСЦЯ, ПОСПЕХУ, МІРУ

Сардэчна віншваем з Новым годам!
Няхай мір і шчасце будуць з вамі!

I. I. M. TAPBİKİ.

Канада.

Дарагія сябры!
Міру, шчасця і здароўя жадаю вам усім у новым годзе!
Няхай нашы дзеці ніколі не пазнаюць таго, што перажыло
наша пакаленне!

Перадайце нізкі паклон нашай дарагой Радзіме.

Л. ПІНЧУК.

Іспанія.

Віншую вас з Новым годам!
Жадаю нашаму працоўнаму народу, нашай Радзіме поспе-
хаў ва ўсім!

Д. АРАШКЕВІЧ.

Канада.

Прыміце ад нас шчырыя віншаванні з Новым, 1981 годам!
Жадаем вам добрага здароўя, усяго найлепшага ў жыцці!

В. I. В. БОГАРТЫ.

ЗША.

Сардэчна віншваем усіх супрацоўнікаў рэдакцыі газеты
«Голас Радзімы» з Новым годам!

Жадаем моцнага здароўя, дабрабыту, вялікіх поспехаў у ва-
шай рабоце!

Няхай будуць мір і дружба на ўсёй планеце!

Н. ГАЛІЁНКА.

Галандыя.

Дарагія сябры!
Прыміце ад нас самую лепшую пажаданні ў новым годзе!
З Новым годам, дарагая Беларусь!

I. I. A. ГРЫЦУКІ.

Канада.

У рэдакцыю газеты «Голас Радзімы».

Дарагія сябры, прыміце мае шчырыя навагоднія віншаванні.
Жадаю вам поспехаў у працы, моцнага здароўя, доўгіх га-
доў жыцця! Ваша газета дае нам за мяжой духоўны пажы-
так. У ёй асветляецца жыццё савецкага народа, сучаснае і мі-
нулае нашай неабсяжнай Радзімы. Нам за мяжой гэта вельмі
патрэбна. Мы ганарымся тым, што наша вялікая Радзіма зна-
ходзіцца ў першых радах барацьбітоў за мір на планеце, за
дружбу ўсіх народаў. Няхай 1981 год стане годам забароны
атамнай зброі і знішчэння ядзерных арсеналаў! Няхай будзе
чыстым неба! Няхай будзе мір ва ўсім свеце!

I. КЛІМЧУК.

Канада.

Ад усёй душы віншваем увесь калектыў рэдакцыі газеты
«Голас Радзімы» і Беларускае таварыства «Радзіма» з Новым
годам!

Шчыра жадаем шчасця, дабрабыту і поспехаў у вашай ра-
боце!

M. I. Л. ГАРОХ-ГАНЬЯ.

Бельгія.

Сардэчна віншую ўсіх супрацоўнікаў газеты «Голас Радзі-
мы» з надыходзячым Новым, 1981 годам!

Ад усёй душы жадаю моцнага здароўя, асабістага шчасця,
а таксама далейшых поспехаў у вашай рабоце!

I. ВАСІЛЕЎСКІ.

Аргенціна.

Зімовыя ўзоры.

Фота У. МЯЖЭВІЧА.

СА СНЕЖАНЬСКОЙ ПОШТЫ «ГОЛАСУ РАДЗІМЫ»

У апошні месяц мінулага года рэдакцыйная пошта бы-
ла асабліва багатая. Так ужо
павялося, што з радасным
навагоднім святам мы звяз-
ваем свае надзеі, планы і ма-
ры, чакаем толькі добрага.
Гэтымі шчырымі пачуццямі
людзі дзеляцца са сваімі
роднымі і блізкімі, сябрамі і
знаёмымі, жадаюць ім у но-
вым годзе шчасця і добра. I
нам вельмі прыемна, што для
многіх замежных землякоў
дарагім сябрам, якому яны
давяраюць свае надзеі і дум-
кі, якому зычаць усяго са-
мага найлепшага ў новым го-
дзе, стала наша газета.

«Вельмі хацелася б яшчэ раз
наведаць Радзіму. Але няма
фінансаў, хоць і жыў у бага-
тай краіне. Тут ёсць усё: наф-
та, газ, золата, розная руда,
многа тавараў, прадуктаў, мно-
га грошай. Але ўсё гэта не
для нас».

Многія суайчыннікі скар-
дзяцца, што з кожным годам
іх жыццё пагаршаецца. Ві-
ной таму востры крызіс, які
ахапіў эканоміку большасці
заходніх краін, нястрымны
рост інфляцыі, дарагоўлі і
беспрацоўя.

«У Амерыцы ўсё стала цяпер
вельмі дорага. Хлеб наштуе 1
долар 15 цэнтаў. Падняліся ца-
ны на гарадскі транспарт. Два
месяцы назад паездка па гора-

вынікі нядаўніх прэзідэнцкіх
выбараў, на якіх Картэр па-
цярпеў сакрушальнае пара-
жэнне. Але ў амерыканска-
га народа і цяпер няма ўпэў-
ненасці, што з прыходам у
Белы дом новай адміністра-
цыі што-небудзь зменіцца.
Вось як апісвае выбары
Уладзімір Сямёнаў:

«Кожны з кандыдатаў ста-
раўся перакрычаць адзін адна-
го, як лепш узброіць краіну
супраць неіснуючага ворага.
Палохалі народ нейкай агрэсіў
супраць Амерыкі з боку Савец-
кага Саюза. Мы ведаем, што ў
нашай Радзімы ніколі не было
і няма намераў нападаць на на-
го б там ні было. Але ёсць
людзі, якія нядарэнна жыюць
за кошт вырабу смертаноснай

АД ШЧЫРАГА СЭРЦА, АД УСЁЙ ДУШЫ

Мы атрымалі мноства пі-
сем і віншаванняў ад суай-
чыннікаў з розных краін.
Яны працягваюць прыходзіць
яшчэ і цяпер. Некаторыя з
іх мы публікавалі на старон-
ках «Голасу Радзімы», але
змясціць усе вашы віншаван-
ні, дарагія сябры, на жаль,
немагчыма. I ў гэтым агля-
дзе снежаньскай пошты мы
гаворым усім нашым карэс-
пандэнтам шчырае дзякуй за
іх зычанні, цёплыя словы аб
Радзіме.

Прыемна чытаць вінша-
ванні нашых землякоў. Між-
волі спрабуеш уявіць сабе і
іх аўтараў. Усе яны, вядома,
вельмі розныя. Жывуць у
розных краінах, займаюцца
рознымі справамі, маюць
розныя інтарэсы. Але ў ад-
ным яны падобныя. Іменна та-
кая рыса і робіць усіх гэтых
людзей блізкімі адзін адна-
му і дарагімі нам, дарагімі
сваёй памяццю, любоўю да
нашай агульнай вялікай Ай-
чыны. Да яе імкнуча яны
ўсёй душой, ёй шлюць свае
самыя добрыя навагоднія
пажаданні, з ёй звязваюць і
надзеі на будучае.

Нельга без хвалявання чы-
таць такія пісьмы:

«Я ганаруся тым, што належу
да гэтага народа, да вялікай
краіны, якую завуць Савецкі
Саюз, — выказвае свае пачуцці
Уладзімір Бяганскі з Англіі.—
Гэта для мяне зямля, дзе я
нарадзіўся, убачыў сонца і вы-
мавіў першае слова — мама».

Многія нашы землякі ле-
тась прыязджалі сюды, і
гэта паездка стала для іх
найвялікшай падзеяй года.

«Самымі шчаслівымі, самымі
радаснымі былі для мяне дні,
праведзеныя з вамі ў Мінску»,
— піша з Бельгіі Марыя Гарох.

«Паездка на Радзіму пасля
доўгай разлукі стала для мяне
адной з самых шчаслівых па-
дзей у жыцці, — дзеляцца сва-
імі ўражаннямі Іван Чабан з
Канады.

Думкай пабываць на Ра-
дзіме ў новым годзе жывуць
многія суайчыннікі.

Вось радкі з пісьма Івана
Клімчука з Канады:

«Спадыняю наведаць Радзіму
ў 1981 годзе. Калі ўсё будзе
нармальна, абавязкова прыеду
ў Мінск і зайду ў рэдакцыю
«Голасу Радзімы». Гэта маё
вялікае жаданне. Але чалавек
мяркуе, а лёс, бывае, склад-
ваецца па-іншаму».

Сапраўды, не ўсім удаец-
ца здзейсніць свае мары.
Вось яшчэ адно пісьмо з
Канады ад Фёдара Масля-
ка:

ду наштавала 25 цэнтаў, а ця-
пер 50. У мяне жонка кожны
дзень ездзіць на работу, і калі
раней траціла на транспарт 50
цэнтаў, то цяпер долар у
дзень. Нават выраць зуб на-
штуе 20 долараў», — расказ-
вае наш чытач з ЗША Міхаіл
Венцыс.

У другога нашага суайчын-
ніка са Злучаных Штатаў,
Іосіфа Лялеша, здарылася
няшчасце з жонкай. Яна
нашкодзіла ногі і пасля
операцыі знаходзілася ў
шпіталі.

«Я плаціў па 35 долараў ко-
жны дзень на працягу 10 мес-
цаў, — піша ён. — Але больш
плаціць не мог. Тады мне ска-
залі, каб я забіраў жонку да-
моў. А яна яшчэ не можа ха-
дзіць».

Нярадаснае жыццё людзей
у краіне, дзе вартасць чала-
века вызначаецца колькасцю
грошай, якія ён мае.

«Тут кожны думае, як бы хут-
чэй разбагацець», — расказвае
Рыгор Аплевіч з Канады, —
зарабіць больш грошай любым
спосабам, часцей за ўсё падма-
нам. Нікому нельга давяраць,
нават блізкім і знаёмым».

Апісваючы сваё жыццё,
землякі з радасцю і гона-
рам адзначаюць, што іх род-
ныя і блізкія на Радзіме, усе
савецкія людзі ніколі не су-
стракаюцца з праблемамі,
апісанымі вышэй.

Але ёсць пакуль яшчэ пра-
блемы, вырашаць якія даво-
дзіцца ўсім. I нам, і нашым
землякам за мяжой — усім
сумленным людзям на зямлі.
Рэакцыйныя імперыялістыч-
ныя колы спрабуюць звесці
на нішто карпатлівых нама-
ганні прыхільнікаў міру, у
першую чаргу сацыялістыч-
ных краін, якім у 70-я гады
ўдалося дабіцца значнага па-
ляшэння сусветнага кліма-
ту, аслаблення міжнароднай
напружанасці, устанавлення
лепшага ўзаемаразумення па-
між народамі. Такое раз-
віццё падзей не можа не хва-
ляваць усіх міралюбівых
людзей. Занепакоены імі і
нашы суайчыннікі.

«На жаль, трэба прызнаць
той фант, што за апошні час
па віне палітыкаў ЗША і ін-
шых імперыялістычных краін
свет зноў вярнуўся да часоў
«халоднай вайны», — з горьччу
кастаўе Аляксандр Краш-
ніннікаў з ЗША. — I неба-
спека новай сусветнай вайны
навісла над нашай планетай
так грозна, як ніколі раней.
Мяне моцна абурала нядарна
заява прэзідэнта Картэра аб
магчымасці абмежаванай ядэр-
най вайны, якая ў выпадку яе
пачатку не закрнула б Амеры-
ку. У падобныя выдумкі мо-
гуць паверыць толькі псіхічна
непаўнацэнныя або набітыя
дурні».

Палітыка прэзідэнта Кар-
тэра і яго адміністрацыі не
знайшла адабрэння нават у
саміх Злучаных Штатах. Аб
гэтым красамоўна сведчаць

За мір трэба змагацца.
Змагацца настойліва і рашу-
ча. Такая адзінадушная дум-
ка нашых землякоў. У він-
шаваннях і пісьмах яны вы-
казваюць палкае жаданне,
каб усе людзі на зямлі жылі
ў міры. Свае надзеі на мір
зямлякі цвёрда звязваюць
з Савецкім Саюзам — іх вя-
лікай Радзімай.

«Усе сумленыя людзі зям-
лі ведаюць імкненне савецка-
га народа жыць у міры і дру-
жбе з усімі іншымі народамі,
— піша Рыгор Аляксееў з Ка-
нады. — Наша Радзіма заплаці-
ла самую высокую цану — 20
мільянаў жыццяў — для вы-
ратавання чалавецтва ад фашы-
сцкай чумы. Жаданне савецка-
га народа захаваць мір было
даназана не раз».

Так, наша жаданне жыць
у міры цвёрдае і непахіснае.
I мы разам з вамі, дарагія
землякі, выказваем упэўне-
насць, што разважнасць воз-
ме верх над цёмнымі сіламі
вайны, што нашы дзеці і ўну-
кі будуць шчасліва будаваць
сваё жыццё пад мірным не-
бам.

Хочацца адзначыць і яшчэ
адну агульную рысу ў пісь-
мах з-за мяжы. Ва ўсіх іх
падзяка за нашу газету,
пажаданне новых поспехаў
у рабоце. Гэта нам асабліва
прыемна, бо добры водгук
чытача — вышэйшая ўзнага-
рода журналісту за яго пра-
цу.

Юрый Расадзінскі з Аў-
страліі, які, дарэчы, дзе-
ліцца сваімі ўражаннямі
амаль аб кожным працята-
ным нумары газеты, піша:

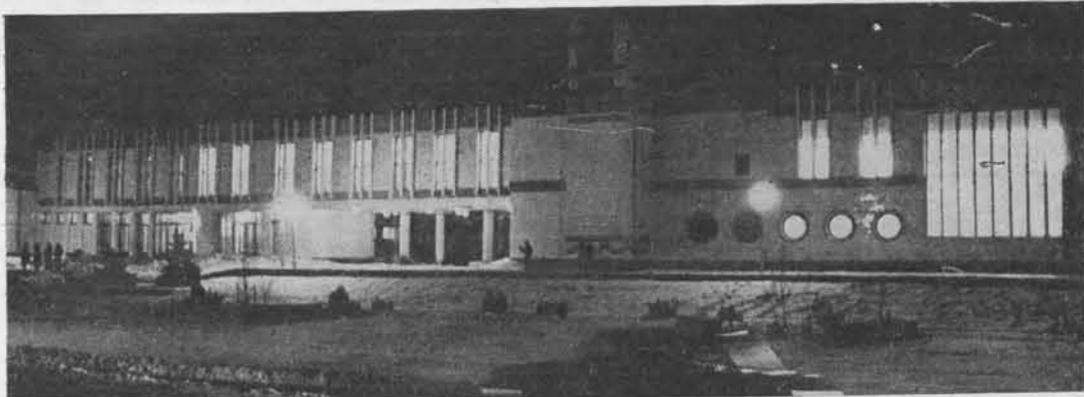
«Заўсёды з радасцю і вялі-
кай цікавасцю чытаю «Голас
Радзімы». Ён нясе нам праў-
ду аб нашай Радзіме, знаёміць
з рознымі бакамі жыцця са-
вецкага народа. Вялікае вам
дзякуй!»

Напярэдадні Новага года
мы атрымалі многа пісем з
розных краін ад яшчэ незнаё-
мых нам людзей з просьбай
падпісаць іх на газету на
наступны год. Гэтыя просьбы
мы з задавальненнем выка-
наем.

«Ад шчырага сэрца, ад усёй
душы жадаем вам, нашай лю-
бімай Радзіме новых поспехаў
у працы, шчасця і міру!» —
пішаце вы, дарагія землякі.

I мы ў сваю чаргу хочам
яшчэ раз падзякаваць вам
за гэтыя добрыя словы і па-
жадаць вам у новым годзе
добрага здароўя, шчасця,
мірнага неба, новых сустрэч
з вашай любімай Радзімай!

НА — СВЯТОЧНЫ — АГЕНЬ ЧЫК

Шумны навагодні карнавал, ззяючая рознакаляровымі агеньчыкамі ёлка з Дзедам Марозам, Снягурачкай і іншымі казачымі героямі ці ўтульны сямейны вечар таксама абавязкова з ёлкай, падарункамі святочным застоллем даўно сталі прыёмнай навагодняй традыцыяй.

Пераднавагодні «агеньчык» запаліўся ў Палацы культуры калгаса «Чырвоная змена» Любанскага раёна. Сюды сабраліся ўсімі паважаныя ў гаспадарцы людзі: майстры збору высокіх ураджаяў, лепшыя жыўёлаводы, ветэраны вайны і працы. Ушанаваць пераможцаў сацыялістычнага спаборніцтва, падзякаваць ім за добра сумленную працу прыйшлі ў Палац іх дзеці, унукі. Гэта для іх самадзейныя калектывы калгаса падрыхтавалі святочную праграму.

НА ЗДЫМКАХ: на навагоднім «агеньчыку» сустрэліся з Дзедам Марозам лепшая даярка гаспадаркі Т. ГАЛАЙ, старшыня калгаса Герой Сацыялістычнай Працы К. ШАПЛЫКА і брыгадзір палыводчай брыгады В. ПІДРАЊОВІЧ; Палац культуры ў калгасе «Чырвоная змена»; у фая Палаца культуры; салісткі танцавальнага ансамбля «Веселуха» В. МАКЛАК і Л. ШАПЛЫКА; удзельніцы фальклорнай групы хору Палаца культуры; які ж весялун, гэты Дзед Мароз!

Фота В. ВІТЧАНКІ.

НАШИ ОБЫЧАИ

НОВЫЙ ГОД ПО-СОВЕТСКИ

Праздник Нового года у нас в стране — один из самых старых и, пожалуй, самый веселый. Установил его Петр Великий. Указ русского царя гласил: «Считать Новый год не с первого сентября, а с первого января 1700 года».

Первый советский Новый год отмечался 31 декабря 1917 года в Петрограде (ныне Ленинград). Это было трудное время — голод, холод, разруха, контрреволюционный саботаж, интервенция. Ни индеек, ни поросят на столах, естественно, не было. Украшением вечера во многих домах стал морковный чай без сахара...

Новый год в СССР — праздник интернациональный, всеобщий. Его празднуют не только «христианские» народы СССР — русские, украинцы, эстонцы, литовцы, грузины... но и евреи, чей Новый год уже прошел, и азербайджанцы, узбеки, таджики, татары, черкесы, чей Новый год по мусульманскому календарю еще впереди. Отмечают и народности Крайнего Севера, раньше его вообще не знавшие.

Новый год по традиции праздник семейный. Его отмечают в большинстве случаев коллективно, с участием родни и друзей.

Главное в проведении этой веселой «акции» — стол. Он должен ломиться от кушаний. И от напитков, разумеется, также.

В СССР более 100 наций и народностей, и все высокие достижения национальной кулинарии становятся общим достоянием. Это относится и к русским пирогам, и к кавказскому шашлыку, и к узбекскому плову.

Взаимовлияние прослеживается не только в материальной, но и в духовной сфере. Так, большой праздничный стол совершенно немыслим сейчас без тамады. Раньше же ареал тамады ограничивался Кавказом.

Тамада — это своеобразный конферансье и просвещенный деспот застолья. Он избирается присутствующими из числа самых остроумных. Идеальный тамада совмещает в своем лице поэта, артиста, философа и администратора. Он — душа компании и ее голова.

Однако даже если стол ломится от блюд, если выбран самый достойный тамада, если в бокалы налито превосходное шампанское — это еще не праздник Нового года.

Новый год невозможен без елки. Настоящей елки, а не синтетической. Люди безропотно свыклись с синтетическим бельем и одеждой, но искусственную елку большинство категорически отвергает. Поэтому в лесных хозяйствах на огромных участках закладываются специальные плантации. Именно они главные поставщики новогодней радости.

Самая большая елка (до 25 метров) устанавливается по традиции в Кремле. Это самая величественная, самая нарядная, самая красивая елка, «елка № 1» во время зимних школьных каникул. В новогодние праздники посмотреть на кремлевскую красавицу приезжают ребята со всех концов страны. Для детворы устраиваются веселые представления с Дедом Морозом, Снегурочкой, героями любимых сказок. И, конечно, с подарками.

Поощряют не только детей, но и их пап и мам. В канун Нового года на предприятиях, в учреждениях подводят итоги и отмечают премиями достойных и отличившихся. Это и время новоселий, когда многие семьи получают ключи от новых квартир.

Первый тост поднимают за несколько минут до наступления Нового года: пьют за старый, прошедший год. Второй тост — за год новый.

Вряд ли желания советских людей в новогоднюю ночь различно отличаются от желаний других людей планеты. Они осушают бокалы за счастье, за здоровье, за удачу. Они мечтают, чтобы их дети жили лучше, веселее и спокойнее отцов. И чтобы все это было, чтобы все это обязательно сбылось, поднимают самый главный новогодний тост — за мир, за спокойное небо. Он совпадает с перезвоном Кремлевских курантов...

— С Новым годом! — говорят в эти минуты советские люди. — С новым счастьем! Пусть будет мир всем домам на Земле!

Гавриил ПЕТРОСЯН.
(АПН).

3 ТРОХСОТ КРАІН ПЛАНЕТЫ

Знаёмства з Белаежскай пушчай пачынаецца з наведання музея. Тут прадстаўлена больш за 800 экспанатаў расліннага і жывёльнага свету. Многія папоўнілі музей у апошні час: з'явіліся арыгінальная біягрупа касуль, чучалы маладых кабанцоў, барсука, янотападобнага сабакі. Мясцовы таксадэрміст С. Сямчонак упершыню зрабіў экспанат жыхара пушчанскіх вадаёмаў — вялікага, у 10 кілаграмаў шчупака. Пасля наведання музея яго гаспадары запрашаюць гасцей агледзець пушчанскі заапарк з яго жывымі насельнікамі — зубрамі, аленямі, ласямі, тарпанами, іншымі дзікімі жывёламі. Толькі летась тут пабывалі больш за 800 тысяч экскурсантаў з усіх рэспублік нашай Радзімы, больш чым з 300 краін планеты, у тым ліку Анголы, ГДР, Францыі, Эфіопіі, Лаоса, Турцыі.

«МАЛАДОСЦЬ» У ГАСЦЯХ

З цікавасцю сустрэлі маладыя чытачы братняй Украіны чарговы нумар свайго часопіса «Дніпро» — органа ЦК ЛКСМУ. На гэты раз ён аддаў свае старонкі аўтарам беларускага часопіса «Малодосць».

На ўкладках — фотарэпрадукцыі работ жывапісцаў і графікаў рэспублікі. Чытач пазнаёміцца і з песняй «Мой родны кут» (музыка І. Лучанка, словы Я. Коласа).

I. ШАЦІЛА — ВЫКАНАЎЦА РОЛІ ЯНКІ КУПАЛЫ

СЛОВА ЎДЗЯЧНАСЦІ ВЫДАТНАМУ АРТЫСТУ

Іван Шаціла як акцёр, як майстар беларускай сцэны ў маім уяўленні, у маёй памяці паўстае, вядома, у ролі незабыўнага Янкі Купалы.

П'еса «Шчасце паэта», якая стала спектаклем у нашым тэатры ў 1952 годзе, была не толькі маім першым вопытам, але і першай спробай самога тэатра стварыць жывы вобраз волаты беларускай паэзіі.

У спектаклі былі заняты такія агульнапрызнаныя майстры, як Глеб Глебаў, Барыс Платонаў, Леанід Рахленка, Уладзімір Уладзімірскі, Павел Малчанаў, Здзіслаў Стома, Уладзімір Дзядзюшка, Ірына Ждановіч, Раіса Кашальніцава, Аляксей Бараноўскі, Сцяпан Бірыла, Павел Пекур, Барыс Кудраўцаў, Барыс Ямпольскі. Але ў асяродку гэтага сузор'я талентаў, у цэнтры гэтага дзівоўнага ансамбля жыў, дзейнічаў, натхнёна тварыў галоўны герой, вакол якога разгортваліся падзеі самой драмы, і глядач як бы непасрэдна вачыма Купалы павінен быў убачыць і сэрцам паэта адчуць праўду народнага жыцця, праўду гісторыі.

Выбар выканаўцы гэтай ролі быў удалы і шчаслівы. Янку Купалу тагачасны мастацкі кіраўнік беларускага тэатра Ілья Судакоў і рэжысёр-пастаноўшчык Пятро Сушко адразу ўбачылі ў Шаціле.

Уласцівыя яго натуры рамантычная ўзніслаць, парывістасць, шчырасць і далікатнасць у абыходжанні з людзьмі — іменна гэтыя душыныя якасці Івана Шацілы вабілі ўсіх, хто ведаў яго ў жыцці, бачыў на сцэне.

Сваімі шырока адкрытымі, яснымі вачыма, выразнымі рысамі ўсяго аблічча, светлавалосы і прыгожы, ён быў вельмі падобны на Купалу. І Іван Браніслававіч настолькі ўвайшоў, ужыўся ў гэтую ролю, што нават не карыстаўся грывам.

Вобраз паэта, створаны Шацілам, і цяпер стаіць перада мной, як жывы. А трэба сказаць, што яго роля — самая складаная ў п'есе і па псіхалагічнай напоўненасці, і па ўзроставай працягласці, пачынаючы ад юнака-рабочага на памешчыцкім бровары і канчаючы часам, калі адбываецца Вялікая Кастрычніцкая рэвалюцыя, калі ўтвараецца Беларуская Савецкая Рэспубліка, а Янка Купала становіцца прызнаным народным трыбунам.

Яшчэ складаней была для акцёра, безумоўна, яго сцэнічная звышзадача, якую ён дасканала і тонка выканаў ад пачатку да канца, — гэта жывая, шчырая натхнёнасць Янкі Купалы, яго здольнасць чулымі струнамі сваёй душы адгукацца на ўсе падзеі і праявы жыцця, радавацца дабру і выкрываць зло.

Шаціла не дэкламаваў вершы Купалы. Ён як бы прыадкрываў нам тайны творчасці, паказваў, адкуль, як і ў якіх жыццёвых абставінах узніклі, нарадзіліся і шукалі свайго выйсця на свет замыслы, ідэі і вобразы купалавай паэзіі.

У праграмах гэтага спектакля і на тэатральных афішах выканаўца ролі Янкі Купалы быў пазначаны як заслужаны артыст рэспублікі. Неўзабаве наш урад надаў яму званне народнага.

Народны артыст Іван Шаціла стварыў на беларускай сцэне выдатны помнік народнаму паэту. І за гэта яму ўдзячная памяць глядачоў, а сярод іх і мая сардэчная ўдзячнасць.

Васіль ВІТКА,
пісьменнік.

Беларускі дзяржаўны тэатр імя Янкі Купалы ў 1952 годзе паставіў спектакль «Шчасце паэта» на п'есе Васіля Віткі. **НА ЗДЫМКУ:** сцэна са спектакля. У ролі Янкі Купалы І. ШАЦІЛА.

РАСКАЗВАЮЦЬ САВЕЦКІЯ ВЫДАЎЦЫ

ІДЭЯ ПЕРАТВАРАЕЦА Ў ЖЫЦЦЕ

Пярэдадзень XXVI з'езда КПСС — час падвядзення вынікаў за пяцігоддзе ў розных галінах жыцця СССР, складання планаў на будучае. Вось толькі некаторыя факты і лічбы, што адносяцца да кнігавыдавецкай справы.

Сёння штогадовы тавараабарот у кніжным гандлі наблізіўся да аднаго мільярда рублёў, што ўжо само па сабе сведчыць аб вялікай цікавасці да літаратуры ў «самай чытаючай краіне свету». Праўда, кнігі ў СССР у апошнія гады сталі крыху даражэйшымі, аднак дзіцячыя, падручнікі і шэраг іншых па-ранейшаму танна. Паліграфічнае афармленне зрабіла выданні больш цікавымі, дазволіла ім паспяхова канкураваць з прадукцыяй найбольш развітых у кніжнай справе дзяржаў на міжнародных выстаўках і кірмашах. Але галоўным клопам выдаўцоў, крытэрыем пры выпуску застаюцца змест, мастацкі ўзровень літаратуры.

Мы ўжо прывыклі да таго, што вялікія тыражы твораў класікаў рускай, савецкай і зарубежнай літаратуры, кнігі сучасных пісьменнікаў разыходзяцца літаральна за некалькі дзён, — гаворыць дырэктар Усесаюзнай кніжнай палаты Юрый ФАРТУНІН. — Толькі ў 1979 годзе нашы выдавецтвы выпусцілі 8 843 назвы мастацкай літаратуры агульным тыражом 760 мільёнаў экзэмпляраў. Было завершана выданне «Вялікай Савецкай Энцыклапедыі», мільённым тыражом выпушчана «Энцыклапедычны слоўнік». Заўваж, што грамадска-палітычная, навуковая, мастацкая літаратура выходзіць на ўсіх мовах народаў СССР.

...У 1980 годзе буйнейшаму савецкаму выдавецтву «Художественная литература» споўнілася пяцьдзесят гадоў. 15 тысяч назваў кніг пісьменнікаў усіх часоў і народаў агульным тыражом больш двух мільярдаў экзэмпляраў — такі вынік яго паўвекавой работы. Незадоўга да гэтага юбілейна група вучоных, пісьменнікаў і выдавецкіх работнікаў, якія ажыццявілі падрыхтоўку і выпуск унікальнай 200-томнай «Бібліятэкі сусветнай літаратуры», была ўдастоена Дзяржаўнай прэміі СССР.

Ці прадбачыцца ў будучым выданне падобнае «Бібліятэцы сусветнай літаратуры»? Якія ўвогуле вашы планы? — спытаў я дырэктара выдавецтва Валяціна ОСІПАВА.

— Ужо выходзіць «Бібліятэка класікі» тыражом кожнага тома да мільёна экзэмпляраў і серыя кніг у мяккай

вокладцы «Класікі і сучаснікі» тыражом да аднаго і больш мільёна экзэмпляраў. Мы працуем над юбілейнымі зборамі твораў Льва Талстога (22 тамы агульным тыражом 22 мільёны экзэмпляраў) і паэта Аляксандра Блока, стагоддзе з дня нараджэння якога летась адзначыла краіна. А наперадзе вялікая работа — 68 збораў твораў: Лермантаў, Мамін-Сібірскі, Аляксей Талстой, Федзін, Прышвін...

— А як ідуць справы з творами замежных аўтараў?

— У час двух маскоўскіх міжнародных кніжных кірмашоў намі набыта права на выданне каля ста твораў сучаснай замежнай прозы. Бадай, не засталася краіны, пісьменнікаў якой не друкавала б наша выдавецтва. У бліжэйшы час з'явіцца зборнік амерыканскай паэзіі, што папярэднічае «Бібліятэцы літаратуры ЗША», тамы «Бібліятэкі літаратуры Францыі», альманахі, якія прадстаўляюць літаратуру Афрыкі і Лацінскай Амерыкі...

Кнігі другога буйнога выдавецтва «Молодая гвардия» ў першую чаргу адрасаваны моладзі. 35 новых кніг выдавецтва мае намер выпусціць не пасрэдна да XXVI з'езда партыі.

— Шматлікія пісьмы, якія прыходзяць у наш адрас, — гаворыць галоўны рэдактар Мікалай МАШАВЕЦ, — паказваюць, што новае пакаленне савецкай моладзі цікавіцца падзеямі, фактамі і дакументамі Вялікага Кастрычніка, і нашы новыя кнігі заклікаюць як мага больш поўна задаволіць гэтую цікавасць, аднавіць з усімі падрабязнасцямі карціну гераічных дзён здзяйснення сацыялістычнай рэвалюцыі. Выйдзе і шэраг кніг вядучых савецкіх вучоных — у першую чаргу тры кнігі пра Сібір, дзе савецкая моладзь актыўна ўдзельнічае ў ажыццяўленні грандыёзных планаў пераўтварэння гэтага краю.

— Якое выданне «Молодой гвардии» вы назвалі б галоўным падручкам да з'езда КПСС?

— Гэта, бадай, «Вандраванні вялікай мары» Георгія Гусева, вялікая кніга, над якой выдавецтва працуе вольна ўжо некалькі гадоў. Аўтар узаўважэ «біяграфію» вялікай ідэі камунізму, якая натхняла людзей, пачынаючы з даўніх часоў і да Вялікага Кастрычніка, расказвае, як гэтая ідэя ператвараецца ў жыццё ў нашы дні.

Мікалай НАЗАРУ,
(АДН).

ЛАЎРЭАТЫ ДЗЯРЖАЎНЫХ ПРЭМІЙ

Напярэдадні Новага года рэспубліканскія газеты апублікавалі пастанову ЦК КП Беларусі і Савета Міністраў БССР аб прысуджэнні Дзяржаўных прэмій БССР у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры за 1980 год. Лаўрэатамі гэтых прэмій сталі:

Смольскі Дзмітрый — за стварэнне музыкі; Шыкунова Ірына — за выкананне галоўнай ролі ў оперы «Сівая легенда»;

Кішчанка Аляксандр і Савіцкі Міхаіл — мастакі; Бакалінская Жанета, Глінкі Зоя, Палякова Наталля, Сініца Тамара, Слабоўская Леаніда, Цецерава Валяціна, Шаркова Ніна, майстры мастацкага ткацтва, — за стварэнне габеленаў «Ленінізм» і «Этапы вялікага шляху».

Воінаў Анатоль, Чантурья Уладзімір — за стварэнне двухтомнай «Гісторыі архітэктуры Беларусі» (савецкага і дакастрычніцкага перыядаў).

У сувязі з тым, што летась была прадстаўлена вялікая колькасць работ на літаратуры высокай ідэйна-ма-

стацкай вартасці, якія выклікалі шырокі водгук у рэспубліцы і далёка за яе межамі, у парадку выключэння прысуджаны дзве прэміі імя Янкі Купалы і дзве прэміі імя Якуба Коласа.

Імя Янкі Купалы: Бураўкіну Генадзію — за кнігу паэзіі «Варта вернасці»; Гілевічу Нілу — за кнігу паэзіі «У добрай згодзе» і перакладчыцкую дзейнасць.

Імя Якуба Коласа: Барысенку Васілю, Дзюбайлу Паўлу, Каваленку Віктару, Калесніку Уладзіміру, Коршунаву Аляксандру, Мальдзісу Адаму, Мушынкаму Міхаілу, Перкіну Навуму (пасмяротна), Пшыркову Юліяну (пасмяротна), Ярошу Міхаілу — за двухтомнае даследаванне «Гісторыя беларускай дакастрычніцкай літаратуры» і «Гісторыя беларускай савецкай літаратуры».

Хелемскаму Якаву — за пераклад на рускую мову твораў П. Броўкі, кніг А. Куляшова «Хуткасць» і П. Панчанкі «Дзе начуе таварняк», М. Танка «Нарачанскія сосны».

У Дзяржаўным акадэмічным тэатры оперы і балета Беларускай ССР адбылася прэм'ера оперы В. Моцарта «Вяселле Фігара». У аснову сюжэта твора вялікага кампазітара пакладзена вядомая камедыя П. Бамаршэ «Вар'яцкі дзень, або Жаніцьба Фігара». Музычны кіраўнік і дырыжор — заслужаны дзеяч мастацтваў БССР У. Машэнскі, рэжысёр-пастаноўшчык — С. Сільніцкі. Сцэнаграфія заслужанага мастака РСФСР Э. Стэнберга.

НА ЗДЫМКАХ: сцэны са спектакля. У ролі Фігара — артыст А. ДЗІЧКОУСкі, Сюзанна — народная артыстка БССР Л. ЗЛАТАВА.

РАБОЧАЯ ЎЗНАГАРОДА — А. АДАМОВІЧУ

Узорам цеснай сувязі мастацтва з жыццём народа стала адна з буйнейшых будоўляў дзсяціх пяцігодкі — Нурэкская ГЭС на Вахшы (Таджыкістан).

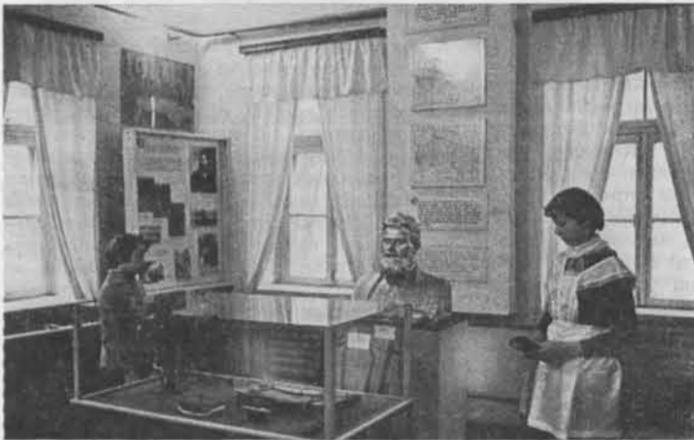
Шэфства над шматнацыянальным атрадам гідрабудульнікоў узяў часопіс «Дружба народоў». Рабочы калектыв устанавіў прэмію за лепшую публікацыю ў часопісе. Узнагарода 1980 года была ўручана беларускаму пісьменніку Алесію Адамовічу — аўтару апавесці «Карнікі»,

якая выяўляе веліч і сілу духу савецкіх людзей, праяўленыя ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Перадавыя рабочыя, пераможцы сацыялістычнага спаборніцтва, за высокія тэмпы ўзвядзення энергаганта ўзнагароджаны ганаровымі дыпломамі часопіса «Дружба народоў».

Па ініцыятыве пісьменнікаў у Нурэку створана слаўная бібліятэка аўтографу, якая налічвае звыш дзсяці тысяч тэм.

ТУТ, У ВЁСЦЫ ЛАША,
НАРАДЗІЎСЯ І ПРАВЁЧ
ДЗІЦЯЧЫЯ ГАДЫ
ВЯЛІКІ ВУЧОНЫ-МОВАВЕД
АКАДЭМІК
Я. Ф. КАРСКІ
1861 - 1931 гг.

**ВЁСКА
ШАНУЕ
ЗЕМЛЯКА**

Рыхтуючыся адзначыць 120-годдзе з дня нараджэння славутага беларускага мовазнаўцы Яўхіма Карскага, едзем у вёску Лаша. Яна па-ранейшаму стаіць у баку ад магістральных дарог, але гэта адзін з найбольш вядомых куточкаў Гродзеншчыны.

З надвор'ем нам не пашанцавала. Канец кастрычніка быў шчодры толькі на туманы ды нудны дробны дождж. І ўсё ж уражанне ад паездкі засталася светлае, узнёслае, бо надта прыемна было бачыць, як шануюць вясцоўцы свайго славутага земляка.

Яўхім Фёдаравіч, магчыма, не памятаў Лашу. Яму было гады чатыры, калі бацькі выехалі адсюль. Мясцовыя краязнаўцы толькі прыблізна паказваюць тое месца, дзе стаяла іх хата. Яно зусім недалёка ад школы, акружанай старымі

ліпамі. На фасадзе — дзве мемарыяльныя дошкі. Такое сустрэнеш не часта. Сельская васьмігодка мае таксама два музеі-пакоі. І хаця мы прыехалі пакланіцца памяці Яўхіма Карскага, не маглі мінуць і другое імя. Вольга Соламава, якая вучылася ў гэтай школе, загінула ў баі з фашыстамі ў 1944 годзе. Наколькі рознымі сродкамі, падумалася мне тады, людзі сцвярджаюць і абараняюць годнасць свайго народа...

Амаль дваццаць гадоў настаянікі і вучні Лашанскай васьмігодкі папаўняюць, паляпшаюць экспазіцыю, прысвечаную земляку, заснавальніку беларускага мовазнаўства. Яны сустракаліся з дачкой і ўнучкай вучонага, з даследчыкамі яго жыцця і творчасці, з прадаўжальнікамі працы Яўхіма Карскага. Некалькі гадоў назад група школьнікаў ездзі-

ла ў Ленінград. Яны пабылі на могілках, дзе пахаваны іх славыты зямляк, хадзілі па ўніверсітэце, дзе ён працаваў, наведвалі іншыя мясціны, звязаныя з яго імем.

У школьным музеі цяпер можна ўбачыць некаторыя рэчы Яўхіма Фёдаравіча — лямпу, крэсла, ручку з чарніліцай, партфель з ім'янным надпісам. Тут фотакопіі яго рукапісаў і кнігі, выдадзеныя ў розныя гады, фотаздымкі гарадоў, дзе жыў і працаваў Я. Карскі, куды ён выязджаў для сустрэч з калегамі ці для чытання лекцый. Мікрафільм аднаго з дак-

ладаў атрыманы музеем з Прагі. Шмат цікавых матэрыялаў прыслалі з Варшавы. Экспазіцыі ўжо цеснавата ў пакоі, і школьнае кіраўніцтва плануе рэканструкцыю.

Настаўніца Надзея Якімовіч, пастаянны і дбайны апажун музея Я. Карскага, запісала з краязнаўцамі і ўспаміны старых людзей пра колішнія жыццё на гэтай зямлі, пра Карскіх, якіх помняць у наваколлі. Нельга дакладна сказаць, ці былі гэта сваякі вучонага. Цяпер такога прозвішча няма ў Лашы. Толькі на могілках яно сустракаецца.

А ля старой вясковай царквы, дзе пахаваны яе колішнія святары, на адной пліце я змагла прачытаць гады — 1817—1890. Ці не гэты бацюшка хрысціў немаўлятка, якое потым сваёй працай уславіла родную вёску, родную мову, стварыўшы кнігу «Беларусы»?!

В. СЕРГІЕУСКАЯ.

НА ЗДЫМКАХ: мемарыяльная дошка на фасадзе Лашанскай васьмігодкі; школа носіць імя Я. Карскага; у музеі; царква ў вёсцы Лаша; гродзенская бібліятэка імя Я. Карскага. Фота С. КРЫЦКАГА.

«НЕСЦЕРКА СПЯШАЕЦА НА ЁЛКУ»

З героямі гэтай казкі сустрэліся юныя глядачы, якія пабывалі 28 снежня на прэ'еры ў Дзяржаўным цырку БССР.

Поўны свавольнай выдумкі, гэты славыты персанаж з беларускага фальклору вядзе дзяцей у чароўную краіну, дзе ёсць чуды і нечаканыя пераўтварэнні. На працягу ўсяго спектакля

Несцерка і Гномік вядуць размову з дзецьмі, якія дапамагаюць ім у пошуках чароўнай ёлачкі. Так і не ўдалося Туню і Ядзу ажыццявіць каварныя задумы — сарваць навагодняе свята. І вось ужо на вачах глядачоў ёлачка ператвараецца ў ззяючую агнямі прыгажуню-ёлку. Прыбыўшыя на свята Дзед Мароз і Снягуркака віншуюць усіх з Новым годам.

Вялікім сюрпрызам для дзятвы стаў і ілюзійны атракцыён «Свавольныя чуды» А. Зотавай.

Сустрэча з героямі цыркавай казкі «Несцерка спяшаецца на ёлку» чакае дзяцей рэспублікі ў дні школьных канікул.

УСЁ ПРА МІНСК

Галоўная рэдакцыя Беларускай Савецкай Энцыклапедыі выпусціла энцыклапедычны даведнік «Мінск». Гэтая аб'ёмістая, цудоўна аформленая і ілюстраваная кніга асяцяляе сучаснае жыццё горада і яго гістарычнае мінулае. У ёй змешчаны аглядны нарыс і 1700 артыкулаў аб найбольш значных гістарычных падзеях, вуліцах, плошчах, адміністрацыйных і жылых раёнах, прадпрыемствах, навучальных установах, навуковых і культурна-асветных установах, тэатрах, архітэктурных помніках і збудаваннях, органах кіравання і грамадскіх арганізацыях горада.

У даведніку знайшло адлюстраванне развіццё гарадской гаспадаркі, транспарту, сувязі, гандлю, бытавога абслугоўвання, аховы здароўя, фізкультуры і спорту. Расказваецца таксама аб найбольш буйных населеных пунктах у наваколлі Мінска і прыгарадных гаспадарках, рэках і вадасховішчах, санаторыях і прафілакторыях, зонах адпачынку. У даведніку змешчаны карты і схемы, храналагічная табліца вельмі важных падзей гісторыі горада, спіс літаратуры пра Мінск. Даведнік выдадзены масавым тыражом.

Шчыра віншваем!

Сто першы Новы год сустрэў жыхар вёскі Цыганаўка Зэльвенскага раёна А. Жук. Узрост не перашкаджае Антону Андрэвічу, які да выхаду на пенсію працаваў на чыгунцы, вёсці хатнюю гаспадарку, даглядаць агарод, пчол. У раённы цэнтр, размешчаны за пятнаццаць кіламетраў ад вёскі, ён ездзіць звычайна на веласіпедзе, радзей — аўтобусам. У доўгажыхара два сыны, столь-

кі ж дачок, 18 унукаў, 34 праўнукі. Ёсць і прапраўнукі.

Сакрэтам свайго даўгалецця ён лічыць пастаянную фізічную працу, свежае паветра, умеранае харчаванне.

У час апошняга пералісу на Гродзеншчыне зарэгістравана каля 120 чалавек, узрост якіх дасягнуў ста і больш гадоў.

РЭКОРД ВІКТАРА КУПРЭЙЧЫКА

За некалькі дзён да Новага года ў Вільнюсе адкрыўся чэмпіят Савецкага Саюза па шахматах сярод мужчын. Знаткі прадказвалі перамогу былым чэмпіёнам свету сярод юнакоў Аляксандру Вяляўскаму, Валерыю Чэхаву, Сяргею Далмату і Артуру Юсупаву, а таксама гросмайстру Яфіму Гелеру. І толькі нямногія да гэтага спісу аднеслі прадстаўніка Беларусі Віктара Купрэйчыка.

Падставы для гэтага былі. Наш малады гросмайстар мог упэўнена заняць першае месца на турніры самага высокага рангу, як ён зрабіў тройчы ў мінулым годзе, а нярэдка мог і замыкаць турнірную табліцу ў менш прадстаўнічых спаборніцтвах. Адным словам, калі «пойдзе»

гульня — з Купрэйчыкам цяжка сапернічаць любому майстру шахмат. Гэта не раз адзначалі і чэмпіён свету Анатоль Карпаў, і экс-чэмпіён Міхаіл Таль, і гросмайстар Юрый Балашоў...

Адразу скажам: у Вільнюсе гульня ў беларускага шахматыста «пайшла». Ён паўтарыў своеасаблівы рэкорд Васіля Смыслова — былога чэмпіёна свету. У 1944 годзе Смыслоў выйграў пяць партый запар. Гэтага дамогся цяпер і Віктар Купрэйчык. Пяць сустрэч — пяць перамог! І толькі ў шостым туры з Генадзем Кузьміным беларускі гросмайстар здаволюся нічыёй. Цяпер Віктар Купрэйчык на паўтара ачка адарваўся ад сваіх галоўных канкурэнтаў у барацьбе за званне чэмпіёна СССР.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 33